

1548
D. D.
DISSERTATIO BOTANICO-MEDICA,
IN QUA

36.
69
**FUNGUS
MELITENSIS,**

CUM
CONSENS. EXPERIENT. FACULT. MED.
IN ALMO UPSAL. LYCÆO,
PRÆSIDE,

VIRO NOBILISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
DN. DOCT. CAROLO
LINNÆO,

EQUIT. DE STELLA POLARI, ARCHIATR.
REG. MED. ET BOTAN. PROFESS. ACAD. UPS. HOL-
MENS. PETROPOL. BEROL. IMPERIAL. LONDIN.
MONSPEL. TOLOS. FLORENT. SOCIO,
PUBLICÆ VENTILATIONI PROPONITUR

a
JOHANNES PFEIFFER,

HOLMENS.
ALUMNO REGIO.
IN AUD. CAROL. MAJ. D. XX. DEC. A. MDCCLV.
H. A. M. S.

UPSALIÆ, Excud. L. M. HÖJER, Reg. Acad. Typogr.

S:Æ R:Æ M:TIS
SUMMÆ FIDEI VIRO,
Regis Regnique Svio-Gothici
SENATORI,
Regiorum Ordinum
EQUITI
ET
COMMENDATORI,
Illustrissimo atque Excellentissimo
COMITI ac DOMINO,
DN. CLAUDIO
STROMBERG,
MÆCENATI INDULGENTISSIMO.

Verecunda. Mente.
Timidoque. Gressu.
Ad. Tua.
VIR. EXCELLENTISSIME.

Juve-

Juvenilis. Mea. Musa. Prorepat.

Pulvinaria.

Plantam. Offerens.

Vile. Admodum. Munus:

Sed. Vero. Animadverti.

Pietate. Non. Pretio.

Divos. Commoveri.

In. Te. Quidem.

HEROUM. ILLUSTRISIME.

Aviti. Stemmatis. Decus.

Summi. Muneris. Splendorem.

Aulæ. Et. Curia. Insignia.

Sed. Et. His. Majora.

Admiratur.

Virtutem. Atque Scientiam.

Quarum. Illa. Comem.

Hæc. Comitem.

Fecerunt.

TU. Vero. MÆCENAS. EXCELLENTISIME.

Quem. Universis. Aditum. Præbes.

Mihi. Uni. Ne. Deneges.

Sunt. Quas. Tacere. Vetat. Religio.

Aliæ. Multæ. Adorandi. TE. Causæ.

Gratiam. Loquor.

Præsidium. Beneficia.

In. Paternam. Domum.

Colla-

Collata.
Æmula. Ergo. Meorum. Studia.
In. TE. UNO. Impense. Prædicando.
Qua. Possum. Ratione. Ut. Imiter.
Hanc. Chartulam.
Statuæ. Perennaturæ.
Nisi. Exilitas. Prohibeat.
Vicem. Subituram.
TIBI. Consecrare.
Volui. Debui.

ILLUSTRISSIMI ATQUE EXCELLENTISSIMI
NOMINIS TUI,

cultor devotissimus,
JOHAN. PFEIFFER.

I. N. J. C.

§. I.

X tanta , quantam alma Natura liberaliter nobis concessit VEGETABILIVM copiam, non omnes simul & semel, sed sensim, tam ratione multitudinis, quam specialis earum structuræ indolisque, detectas fuisse deprehendimus. Prius quod attinet, aliæ reperiuntur plantæ, quæ per totam Europam sponte crescunt, & a Tornoa Romam usque diffusæ sunt v. g. Alline media; aliæ vel summa cacumina, vel valles rotortas, vel etiam radices montium Alpicorum Riphæorumque amant: aliæ vicissitudines frigoris & caloris, umbrasque veris nocturnas, vel solis flammam diurnas, nunquam patiuntur, sic Rubus arcticus, Norlandensibus & Canadensibus familiaris, vix ac ne vix quidem fert clima Upsaliense, multo minus illarum regionum, quæ magis austrum spectant; aliæ nec calorem urentem æstatis, nec frigus intensum hyemis tolerant, utpote Oliva; aliæ demum loca potissimum occupant paludosa v. g. Rubus Chamæ-

A

morus,

morus, Andromeda polifolia, Helonias, Aletris, Sarracena, &c. quarum culturam hortensem nondum rite didicerunt Botanici. Posterius vero si respexeris, omnino fatendum est, minimas plerumque plantas perspicacissimis Botanicorum oculis diutius sese subduxisse, quales sunt Montia fontana, Queria hispanica, Minuartia dichotoma, campestris & montana, Læssingia hispanica, Centunculus minimus, Tillæa aquatica & muscosa, Lyfimachia Lium stellatum & quæ sunt reliqua.

Quædam vero difficilius a se invicem internoscuntur, propter majorem quam referant similitudinem. Hinc omni oculorum acie opus est ad distingvendum Gramina, Filices, Muscos, Algas, Fungos, quorum in numerum referre licet plantam Cynomorium dictam, quippe quæ cum ultimis allatis maximam habet conformitatem.

§ II.

Plantarum quædam PARASITICÆ dicuntur, quia vix nisi una cum aliis plantis radicant, quibus quasi insertæ atque insititiæ succum sui nutrimenti ex hoc ipsarum stamine adscititio aptum & præparatum hauriunt, quibus plantandis, & ad fructificationem perducendis, Botanicis omnis movendus est lapis. Dividuntur vero hæ in tres potissimum phalanges: Prima est earum, quæ radices suas corticibus aliorum fruticum infigunt, & repentes, quocunque loco id fieri possit, easdem habent intertextas, succumque, hirudinis instar, totius plantæ eliciunt. Huc referuntur: *Hedera helix*, *Rhus radicans*, *Bignonia radicans*, *Cacti scandentes*, *Epidendrum Vanilla*, *Pothos scandens*, *Cuscuta europæa*, *Cassytba filiformis* &c. Secundi ordinis sunt, quæ radice penitus carentes, unicum tantum locum arborum occupant, & rami aut traducis instar, cum iplo arbore unum totum efficiunt, veluti: *Viscum album*, *rubrum*, *purpureum*, *Opuntioides*, *verticilla-*

ticillatum, *Tillandsia*, *Renealmia*, *Asplenium nidus* & variae *Filices* Indicae, *Lichenesque* Europaei. Tertia denique classis Parasiticas terrestres comprehendit, quae non nisi aliarum radicibus se inferunt, & quamvis id habent commune cum reliquis plantis, quod e gremio terrae erumpere videantur, nihilo tamen minus non progerminant, sed omni carent vigore, nisi in quantum cum aliarum radicibus cohæreant adunatae sub terra, quae affixas succo quam maxime sibi convenienti nutriunt, ut *Monotropa hypopithys* & *uniflora* e radicibus Pini crescentes, *Asarum Hypocistis* e radicibus Cisti oriunda, *Orobanche* e radicibus Pisi aut aliorum fruticum erumpens, *Cynomorium* & qua partem *Lathraea clandestina* & *Squamaria*. Magna harum pars, praesertim earum, quae tertio posuimus loco, id sibi habent singulare, quod foliis omnino careant, & si forte rudimenta foliorum appareant, ut plurimum colorata sunt, uti a Botanicis nuncupantur, non viridia, veluti reliquarum folia, sine dubio a Sapientissimo Creatore ita instructae, quod sub umbra arborum ortum ducant, nec in aprico sint positae. Par quoque est ratio plantarum in cellariis eductarum, vel quae lumine diei quavis alia ratione destituantur, nimirum quod nullam foliorum viriditatem praeseferant. Plantae vero foliis viridibus instructae, si loco quodam clauso, aut viridario obscuro fuerint inclusae, folia amittunt & prorsus nudae evadunt; hinc *Hypocistis*, *Hypopithys*, *Orobanche*, *Squamaria*, *Anblatum*, *Cynomorium*, maximam Botanicis movent admirationem, quod non uti reliquae plantae, viridibus instruantur foliis.

§. III.

Tot inter plantas recentiori aëvo detectas & admiratione dignas, CYNOMORIUM unica fere fuit, cujus perspicacior contemplatio, ad investigandam & descri-

bendam structuram ejus singularem atque virtutem, attentio-rem me fecit; structura enim a reliquis gaudet diversissima, utpote quæ imaginem Fungi potius habet expressam, quam herbæ, ad quam tamen omni jure referri debet. Colorem habet, quoad omnes partes, rubicundum & sanguineum, qualem nunquam penes reliquas vidi plantas; virtutem ultimo si respiciendum, maximum efficacissimumque in Machaonica arte porrigit pharmacum, licet ad hunc usque diem in Pharmacopoliis nostris nondum visa, & quam plurimis Medicis nostris practicis adhuc ignota sit. Gratum itaque pariter ac operæ pretium duco, si tyrocinium quoddam medicum prima vice in lucem editurus, in gratiam Medicorum, maximumque ægrotantium commodum, plantæ hujus descriptionem memoriæ vestræ L. B. ut ita dicam, resuscitaverim, præsertim cum penuria librorum Botanicorum rariorum laborent plerique, quibus tamen carere nunquam potest Medicus, qui completam hujus plantæ sibi acquirere cupit notitiam. Equidem fateor librum hujus argumenti, a Michelio *) editum, mihi quoque deesse, Italico idiomate conscriptum, cujus, omni licet diligentia adhibita, non compotem me fieri potuisse doleo, nescius an in Patriam unquam fuerit invec-tus. Hujus vero defectum supplere conabor, exacte colligendo ea, quæ nobis reliqui Auctores hac de planta tradiderunt, & censura sistam specimina a Præfecto Insulæ Melitensis cum

Nob.

*) P. A. MICHELII *Relazione dell' erba detta da botanici Orobanche, e volgarmente sucstamele, fiamma, e mal d'occhio, che da molti anni, in qua si è soprando propagata quasi per tutta la Toscana; nella quale si dimostra qual sia la vera origine di detta erba, perché dannegi i legumi, e il modo di estirparla. Firense, per li Tartini. 1723, in 8.vo.*

N. D. PRÆSIDE, & Hujus iterum indultu' mecum com-
municata.

§. IV.

SYNONYMA.

Ut dilucida primum gaudeamus hujus plantæ notitia,
Synonyma inquirenda & colligenda sunt, quorum ope
hanc ab aliis facilius distingvere possumus.

Notantur vero imprimis sequentia:

CYNOMORIUM coccineum. *Spec. plantar. pag. 970.*

Cynomorium purpureum officin. *Mich. gen. 17. tab. 12.*

Fungus mauritanicus verrucosus ruber. *Petiv. gaz. 60. tab.
39. fig. 8.*

Fungus typhoides coccineus tuberosus melitenfis. *Bocc. mus.
2. pag. 69 tab. 56.*

Fungus typhoides coccineus. *Dol. pharmac. 64.*

Fungus typhoides liburniensis. *Till. pis. 64. tab. 25. Bocc.
physic. 56 tab. 4.*

Fungus melitenfis. *Mat. med. 534. Act. Bononiens. 1. pag. 158.*

Melitenfisibus Heeritz tal General.

Mauritanis Turtooths Bargasham.

Trapanensibus Sanguinaria.

§. V.

GENUS.

Quo clarior plantarum evaderet cognitio, Botanicis
maxima fuit cura, distinctam uniuscujusque plantæ no-
tam characteristicam sibi acquirere, quam partium fructi-
ficationis universalium descriptione assecuti sunt. Est ve-
ro fructificatio nihil aliud, quam planta interna sponte se
pandens, & papilionis instar, larvam sive pupam, intra
cujus cancellos inclusa fuit, sese exuens & perfectam de-
mum atque nudam, in speciei sui multiplicationem, sese
osten-

ostendens. Interna hæc unius cujusque structura eadem est, qua plantæ non tantum optime a se invicem dignoscuntur, sed & proximam earum formam, affinitatem, proprietatesque demonstrat. MICHELIUS in Generibus Plantarum pag. 17. tab. 12. primus fuit, qui plantæ hujus fructificationem exactius perscrutatus est, & exinde distinctum formavit genus. Verba Auctoris hæc sunt: *CYNOMORION est plantæ secundariæ, aut parasiticæ genus, quemadmodum in libello nostro de Orobanche Florentiæ anno 1720. in lucem edito tradidimus, quod aliarum stirpium radicibus innascitur, & alitur, ut Anblatum, Clandestina, Hypopithys, Orobanche & similia; initio squamis densissimis tectum, postea dum incrementum acquirit, & ad magnitudinem suam pervenit, squamarum agmina inter se paullatim dilatantur, foliolis intra squamarum spatium creberrime vestitum, inter quas emergunt flores monopetali, anomali, vomeris aut cunei turbinati forma, ex una parte cavi, altera vero convexi, stamine crassiori, apice biventri instructi, sed steriles, & calyce carentes. Embryo vero ab eisdem floribus vix sejunctus, tuba donatus, & foliis plantæ, tamquam calyce obvolutus, abitque deinde in subrotundum semen.*

N. D. PRÆSES hac Michellii descriptione & figura nixus, in *Generibus Plantarum Lugd. Batav. 1737*, vel editione prima N:o 702. suum sistit characterem, ita expositum: **CYNOMORIUM.** Mich. 12.

* *Masculini flores in amentum cum femineis digesti.*

CAL. Amentum erectum, undique imbricatum, compositum *Squamis unifloris, oblongis, erectis, truncatis, inferne angustatis, hinc gibbis, inde cavis.*

COR. nulla.

STAM. Filamentum unicum, firmum, rectum, squama calycina longius. *Anthera didyma.*

* *Femi-*

* *Feminini flosculi masculinis mixti, in eadem planta, vixque ab iis remoti.*

CAL. Amentum commune cum masculis.

Flosculi squamula nulla excepti, præterquam a foliis plantæ, vices squamæ gerentibus.

COR. nulla.

PIST. *Germen globosum. Stylus unicus, erectus, firmus, patens, longitudine squamæ calycinæ. Stigma obtusum.*

PER. nullum.

SEM. unicum, subrotundum.

Postquam vero N. D. PRÆSES plantam acceperat exsiccatam, aqua tepida calefecit illam, qua emollita mollis ac succosa evasit, & tanquam nuper nata, hinc detegit, Micheliū in ea describenda, ad minimas partes haud attentum fuisse, quare etiam N. D. PRÆSES in ultima *Generum Plantarum* editione, sive quinta, sub N:o 922, eundem characterem sequenti modo emendavit.

CYNOMORIUM. *Mich. 12. †*

* MASCULI flores in amentum cum femineis digesti.

CAL. Amentum erectum, clavatum, undique tectum flosculis. *Perianthium proprium tetraphyllum; Foliolis tribus clavatis; quarto inferiore majore, obtusissimo, canaliculato.*

COR. nulla.

STAM. *Filamentum unicum, firmum, rectum, squama calycina longius. Anthera didyma.*

* FEMINEI flosculi masculis mixti, in eadem planta, vixque ab iis remoti.

CAL. Amentum commune cum masculis. *Perianthia propria foliolis quatuor, clavatis, tuberculatis, germi- ni insidentibus, æqualibus, persistentibus.*

COR. nulla.

PIST. *Germen ovatum, sub perianthio. Stylus unicus, erectus,*

erectus, firmus, patens, longitudine squamæ calycinae. *Stigma* obtusum.

PER. nullum.

SEM. unicum subrotundum.

Obs. Vidi etiam flosculos hermaphroditos monandros, reliquis immixtos.

Quo Auctores Botanici characteres genericos eo facilius determinarent, cuicumque generi propria imposuerunt nomina, quam ob causam Michelius hanc quoque plantam CYNOMORION dixit, ut ipse refert a Canis genitalis similitudine, quia plantæ figura penem canis qualitercunque referat.

Unica tantum species hujus generis nobis adhuc cognita est, vanum itaque duximus, differentiam quandam adferre specificam. Equidem novi *Tillium* in orto Pisano hæsitasse, annon inter plantas ad inferiora Europæ & superiora Africæ crescentes, plures generis hujus species existerent, cujus rei asserti eo minus subscribo, quo certius mihi persuasum est, unam eandemque plantam, secundum varias ætates, valde mutari, adeo ut in prima ætate caulis in totum squamulis tegatur, quas demum, maturescente fructu, ad ipsam usque spicam coarctat & sæpe dejicit. Epitheton illud *τὸ Coccineum* plantæ huic, ut nomen *Triviale*, in Speciebus plantarum attribuitur, certe, ob ruborem totius plantæ, præter id, quod recens adhuc violenter pressa succum reddat sanguineum. *Fungus Melitensis*, ut nomen ejus Pharmaceuticum forte adoptari possit, fungus tamen non est, licet a Botanicis, qui primi eam perspexerunt, hocce nomine insignita fuit, quod nomen ab omnibus Botanicis parum gnaris, communiter est receptum. Præterea in genere notandum est, nomina Pharmacopæorum, licet alienissima, valere ut nummi, ex consensu dantis & accipientis.

S. VI.
 DESCRIPTIO.

RADIX fere nulla, sed caulis quasi immediate radicibus aliarum plantarum infixus, interdum juxta basin exferens aliquot fibrillas simplicissimas, quemadmodum bulbosæ nonnullæ supra bulbum.

CAULIS communiter semipedalis est, erectus, solidiusculus, tenax, crassitie digiti, & cum adhuc junior squamis ovatis, acutis, imbricatis, albis tectus, quas circa florescentiam maximam partem exuit, deponit aut contrahit, ut fere nudis sit, rugosus, inæqualis & totus, postquam exsiccoatus, purpureus, quas tamen sub terra retinet. Ceterum simplicissimus est caulis, seu scapus & ramis omnibus destitutus.

SPICA caulem terminat, sæpe longitudine ipsius caulis, sed crassitie dupla ex bracteis seu squamis ovatis, purpureis, densissime imbricatis, in quarum sinu flosculi sessiles hærent. Structura ut in caractere dicta.

In *Actis Bononiensibus* sat adæquatam plantæ hujus descriptionem habemus: In altitudine surgit palmarem, pediculus crassitie unciam unam æquat, longitudine tres, quatuorve; capitulum vero paullo crassius est, ut minoris typhæ palustris clavam videatur referre. Ubi ad maturitatem venit, innumerabilibus granis, panico similibus & coccinei coloris adpersum est, at si digitis prematur, sanguineus fere succus exstillat.

RAJUS descriptionem suam e **BOCCONE** de plantis Siculis desumptam sic profert: Palmaris est altitudinis, interdum major, fungum nondum explicato capituli disco plane referens. Pediculus uncialis est crassitudinis, tres aut quatuor uncias longus, scaber, fungosus; capitulum etiam ipsum fungosum, pediculo paullo crassius, minoris typhæ palustris clavam aliquatenus representans, quod dum vivet, si digitis premas, veluti sanguineum succum fundit.

Per maturitatem granis minimis innumeris exasperatur, undique cocci colore splendentibus. Æstatis munus est, aliis tempestatibus temere & frustra quæsieris. Folia tenuissima primo nascenti adesse, atque maritimis fluctibus continue irrigari dicuntur.

FIGURAM a Michelio desumimus, qui optimam & ad vivam plantam delineavit.

§. VII.

LOCUS.

Locus vel Patria teste TILLIO non procul distat a littoribus maris mediterranei, inventa quoque est in oris Mauritaniæ, super radices Lentisci, Myrti, aliorumque fruticum, & suffruticum parasitica. In Sicilia ut Drepani, per Lampedosam atque Melitensem insulam, specialim in Scopulo adjacente, vulgo Scoglio del generale, etiam provenit, ubi super Halimum, seu Portulacam marinam C. B.; Nunc vero circa portum Labronis, sive Liburni, super radicem Cali, sive vermicularis marinæ arborentis J. B., fuit detectum in valetudinarii veteris aggere ad meridiem, in prospectu pontis nuncupati, il ponte delle due Scale, in quo ad palmarem, sesquipalmarem, quandoque vero ad cubitalem altitudinem, inter Novembrem, & Martium menses crescit, ibique decedente semine se propagat. Ceterum in Insula Melitensi observata fuit planta a Boccone, nec non in Drepani & Lampedosæ insulis, ac in regno Tunetano, eandem etiam e Mauritaniâ habuit Petiverus. Anno 1719 in litore Liburnensi, & deinde in Hetruriæ maritimis prope Pisenum, non procul a valetudinario observatus est. At vero BOCCONUS refert quod primum credebatur Melitæ propria planta, sed quod postea fuerit lecta in insula Favignana, ad salinas Trapariti, & in insula Roncisglia.

ut & *Tuneti*, imprimis in locis *maritimis* aqua *salsa* irroratis, ubi *germinat* Decembri, aut Januario, *floret* Aprili, aut Majo, *maturefcit* demum Julio, *substantia* carnosa Fungis terrestribus duriore alba, sed exsiccatione coccinea; Adsportatur facillime ex insula Ronzillo ubi copiosissime crescit.

Nobilissimus Dn. *Corvinus* nostras, Capitaneus classis navalis, ante annum e *Melita* redux, & qui plantam secum adduxerat ad N. D. PRÆSIDEM, fidem nobis fecit, quod unico tantum loco in insula *Melitæ* adhuc crescat, & quod Præfectus hujus insulæ eandem militibus custodiendam curet, ne adeo præstans pharmacum ibidem penitus eradicetur & extirpetur, quod Magnatibus muneris offerre solet. Nulli dubitamus, quin Medici, quibus salus generis humani curæ cordique est, hanc plantam sint conservaturi, non solum per totam *Italiam*, ubi sponte crescit, sed etiam per alia loca radicibus aptis dilata serant, ut non solum ipsis, in usum medicum, ejus sat sufficiens sit copia, sed etiam ut quam primum eam, ad dissitissimas usque regiones transvectam gaudeamus.

§. VIII.

QUALITATES.

Planta hæc succum non solum continet rubicundum, verum etiam quanta quanta rubra est, si exsiccat & pulverifetur, *saporis stiptici* *) esse sentitur. Præterea nullum ex ea persenti odorem, unde concludo, eam non in nervos, sed in fibras, massamque sanguineam agere,

B 2

§. IX.

*) *Saporis amaricantis stiptici, linguam adstringentis cum austeritate mucilaginosæ.* Bocc. mus.

§. IX.

V. I. S.

Plantæ RUBICUNDÆ, ut *Radix tormentilla*, *Sanguis draconis*, *Catechu*, *Rumex Jangvineus*, *Bacca Rbois*, acidum plerumque continent, quod terrestri absorptum, vertitur in austerum, quate etiam a Medicis in variis PROFLUVIIS SANGVINIS communiter adhibentur, quarum tamen omnium nulla adhuc detectarum, ad profluvia sedanda, majorem sibi palmam arripuit. Ad confirmandam singularem ejus virtutem in Hæmorrhagia, Dysenteria, variisque profluviis sanguineis, pulveris ʒj in vino rubro assumto, id adferre necessarium duxi, quod *Boeco de plantis Sic. p. 82.* de ea refert, quod scilicet adstringat maxime, unde ei præcipua laus in cohibendis sanguinis profluviis, cujus gratia *Melitenses ex Gaula insula illius in pulverem soluti scrupulum aut amplius vino vel jusculo dilutum hauriunt*, ducta a majoribus hæc nunquam fallente medicina. Quod ulterius idem *Boeconus in Museo pag. 69.* diffuso dicendi genere explicat, e quo primaria libabimus:

QUAEST. §. X.

U S U S.

Hanc herbam refert *Boeco* in Regno Tunetano contra DYSENTERIAM expertissimum esse medicamentum, cujus mentio inter primos facta fuit a *J. Fr. Habela de Melita*, sed paucis; *J. Labafii* & *J. Ferrantes* asseverarunt Syrupum hujus fungi ad Uncj e melita Syracusam allatum, aut pulveris ʒj Dysenterias specifica facultate sustulisse, *J. Zammit* ejusque Discipuli Fungum summæ efficacæ in Dysenteria vix ac ne vix unquam fallente experimento deprædicarunt.

In ulceribus CACHOËTICIS pulverem magnopere commendat.

In SCELOTYRBE fluentibus gingivis pulverem dentifricium ex hoc fungo cum saccharo, moscho, ambra, summis extollit laudibus.

In VOMITU CRUENTO pulveris drachmas tres, In tres partes æquales divisi, & in aqua assumti, nobilissimam uti Medicinam, deprædicat Bocco.

Feminæ gravissima HÆMORRHAGIA UTERI laboranti, dedit unum fere in pulverem contritum fungum, quem munificentia Serenissimæ Reginæ habuit Nobilissimus Archiater D. D. ABR. BÆCK, Regii Collegii Med. Præses, idque summo cum successu, ut ex literis Ejus ad D. PRÆSIDEM datis, 1755, $\frac{XI}{6}$ didici.

Observatio STANCARII de hac planta notatu dignissima ex Actis Bononiensibus Tom. I. pag. 158. desumpta, sequentia continet: *Multa remedia ad supprimendum sanguinem, si qua parte ejus profluvium fiat, a medicis, vel antiquis, vel recentioribus proponuntur, in quibus illustra sunt opiata, alumen, vitriolum. Commendabantur etiam in eundem finem, & piscis cujusdam ossa, quem Hispani piscem mulierem vocant, e Brasilia advecta, & item ossa Hippopotami, & aqua Londinensis nescio que. Sed hæc quidem vel nihil posse adversus profluvia sanguinis, vel parum in iis Præsidio esse Renbadius animadvertit. Accessit ad hæc Fungus melitensis quidam, quem, quantum scio, præter Paullum Bocconem graphice descripsit nemo, is eum thypoidem coccineum melitensem nominat. Fungum hunc contra profluvia sanguinis valere plurimum melitenses putant; quare si quando sanguinem sistere opus habent, continuo hujus fungi pulverem vino, aut iusculo dilutum hauriunt, idque se a majoribus suis accepisse ferunt. Eodem*

boc fungo non ita pridem Bononienses medici uti ceperunt, cum adhuc Academia in Marsilii ædibus celebrantur, cumque usus, atque experimenta opinioni sic responderent, ut facile hoc unum remedium ceteris omnibus sanguinem suppressimentibus anteponeretur, res digna Joanni Antonio Stancario visa est, quam suo studio, atque industria illustraret, ne homines opportunissimo remedio minus docte, ut adhuc faciebant, in posterum uterentur. Cum ergo his, quæ sanguinem suppressunt, illud fere commune sit, ut intus sumi (sumere autem intus sæpe oportet; quippe causa, propter quam sanguis profluit, sæpe interior est) sine noxa vix possint, propterea quod profluvium, nisi mutata sanguinis crassi, prohibere nequeunt; habet autem hæc mutatio periculum; idcirco illa ex suppressimentibus omnibus tutissima censenda sunt, quæ minime omnium crassum sanguinis mutant, & profluvium prohibeant nihilominus. Constituit ergo Stancarius de præstantissimis quibusque suppressimentibus, vitriolo, alumine, melitensi fungo, aliisque periculum facere, ac videre quam mutationem, alterationemque singula efficerent in sanguine e vena recens extracto; quidquid enim in hoc fecissent, simile aliquid etiam in sanguine per venas excurrente, si intus sumerentur, factura esse existimabat. Scimus Medicos ad hujusmodi conjecturas proclives esse. Itaque vasa paravit quinque vitrea, quorum singula unam sanguinis unciam capere possent. In unum fungi melitensis pulverem conjecit semidrachmam; in alterum vitriolum, in tertium alumen, in quartum alumen, & vitriolum simul, in quintum denique semen hyoscyami, & papaveris, & paululum opii. Cumque ægro tertiana simplici laboranti intermissionis die sanguis forte mitteretur, singula deinceps vascula venæ sectæ subjecit, ut labentem sanguinem exciperent, eoque implerentur. His repletis, reliquum extracti sanguinis in sexto quodam vase est adservatum eo consilio, ut ex hujus cum ceteris comparatione, quo in sanguine mi-

nor mutatio secuta esset, appareret; qua de causa vascula omnia seorsum, & quieto in loco sunt posita, observatoque, quo serosa pars sanguinis ab ea, qua concreescere solet, melius, commodiusque separata esset, in sequentem diem rejecta. Quamquam res ipsa in opiatis antevertit; nam quo in vasculo opiata posita erant, in eo statim magna vis sanguinis a sero secreta est, cum contra in aliis conglutinari potius sanguis, & concreescere visus sit. Verum sequenti die Heraclito Manfredio, & Beccario ad observationem accersitis, hæc Stancarius animadvertit.

In eo vasculo, in quo opiata inclusa fuerant, vis seri apparuit a sanguine secreta, non solum tanta, quantam supra dixi, sed multo major; eaque pæne tota in gelatinam concreverat instar Cornu Cervi, vel etiam concreti illius, quod in sanguine illorum, qui pleuritide affecti sunt, solet observari, nam & color ad flavum, quamquam obscurius vergebat, & constitutio ad polyposam fere accedebat, & superficies universa quadam quasi membrana obducta erat, quæ cultri anatomici vel acutissime aciem posset fugere. Quæ omnia eo diligentius animadvertenda sunt, quod non solum opiatorum in sanguine effecta demonstrant, sed etiam quid de illo concreto iudicandum sit, quod in sanguine pleuriticorum observatur. In eo vasculo, in quo vitriolum simul, & alumen sanguini admixta erant, is in crassamentum concreverat non admodum durum, & sine ulla seri separatione. In tota superiori facie colorum præ se fere rubrum ferebat, præterquam ea in parte, ad quam pulveres sese exculerant, ubi livida, duriorque concretio instar escharæ apparebat; idemque in fundo observabatur, ubi pulveres maximam partem confederant, quo in fundo licet sanguis non admodum durus esset, obscurus tamen totus erat, grumosusque. Atque hæc quidem alumen, & vitriolum conjunctim effecerant; separatim alia præstiterunt; namque in eo vase, in quod alumen solum conjectum fuerat,

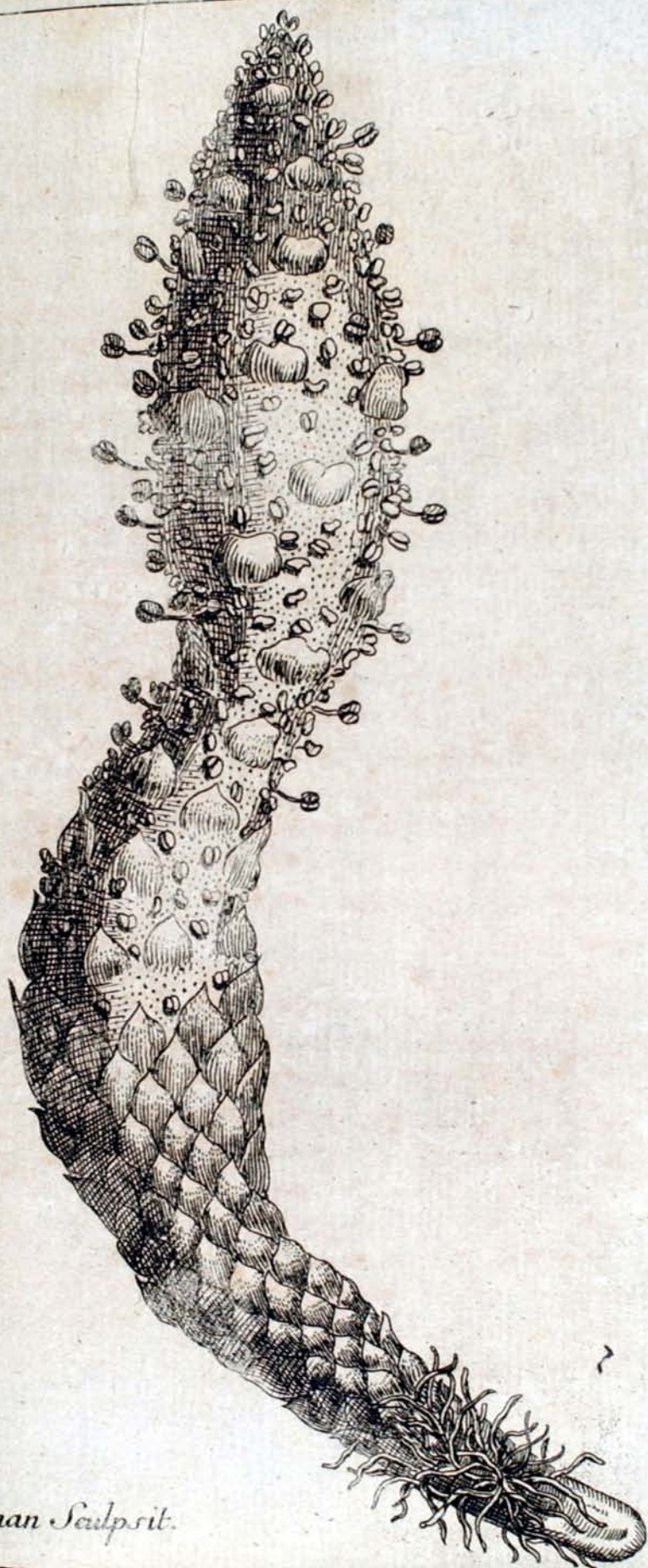
vat, maxima seri vis a crassamento secreta, & crassamentum ipsum obscurum, & durissimum est observatum. In eo vero, in quo vitriolum tantum repositum fuerat, modica seri portio secreta est, crassamentum quasi distractum, divulsisque, & in quamplurimos grumos divisum, quorum non pauci escharæ, quam supra diximus, præ se concretionem ferebant. In eo vasculo, in quo pulvis melitensis fungi continebatur, nihil novi accidit, quod in sanguine e vena misso accidere non oportet. Modicum erat serum, non nihil flavescens, crassamentum consistentiæ mediocris, color vero ab ore vasis usque ad imum sic rutilus, & purpureus, ut hoc certe nomine videretur hic sanguis illi anteponendus, qui in sexto vase sine ulla pulveris admixtione fuerat conservatus, quique (nisi quod paullo minus seri secretum fuerat, quam e sanguine sano secerni solet) sic fere se habebat, quemadmodum si sanus fuisset.

Hæc omnia profecto ostendunt magnam in sanguine cum ex opiatis, tum ex alumine, vitriolo mutationem sequi, ideoque his assumptis periculum subesse aliquod; ac si parem afferret melitensis fungus mutationem, par sane metus esset in omnibus, sed quando illa mutationem afferunt maximam, hic vero vel nullam, vel ferme nullam, minime dubitandum est, quin sit hic unus ceteris omnibus anteponendus. Hunc enim inter alia tutissimum esse, & exitus ipse declarat, & ratio ab experimentis ducta confirmat.

Ex dictis & allatis observatorum testimoniis sequitur, quod nulla planta, nulla Medicina, in hunc usque diem detecta magis laudabilem præstiterit effectum, quam hic fungus in variis Morbis evacuatoriis sanguineis, qua propter omni jure dignum censemus specificum officinis nostris medicis, ut frequentius in usum trahatur ad conservationem generis humani.

TANTUM.

A. Åkerman Sculpsit.

